

Sammanfattning

I de på det kommunala området gällande kollektivavtalen återfinns särskilda bestämmelser om arbetstider för lärare. Bestämmelserna innebär att årsarbetstiden uppgår till 1 767 timmar. Av årsarbetstiden utgör 1 360 timmar reglerad arbetstid, och återstoden utgör s.k. förtroendetid. Fråga huruvida avtalsbestämmelserna innebär att en kommun har rätt att utöka lärarnas undervisningstid inom ramen för den reglerade arbetstiden.

ARBETSDOMSTOLENMELLANDOM
2011-06-22
StockholmDom nr 58/11
Mål nr A 25/10 och
A 35/10**KÄRANDE I (mål A 25/10)**

Lärarnas Riksförbund, Box 3529, 103 69 Stockholm

Ombud: chefsjuristen Kristina Rollbäck, förbundsjuristen Carl Falck och ombudsmannen Hans Björkman, samma adress

KÄRANDE II (mål A 35/10)

Läraryrket, Box 12229, 102 26 Stockholm

Ombud: förbundsjuristerna Karin Ernfors och Ove Rang, samma adress

SVARANDE (i båda målen)

Sollentuna kommun, 191 86 Sollentuna

Ombud: arbetsrättschefen Sophie Thörne och arbetsrättsjuristen Hans-Henrik Helldahl, Sveriges Kommuner och Landsting, 118 82 Stockholm

SAKEN

tolkning av kollektivavtal

Mellan på ena sidan Sollentuna kommun och på andra sidan Lärarnas Riksförbund och Läraryrket gäller varandra i allmänhet avlösande kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor (LOK). Det i målen aktuella avtalet, LOK 07, innebär att det mellan på ena sidan Sveriges Kommuner och Landsting och på andra sidan de båda läraryrket ingångna huvudöverenskommelsen om lön och allmänna anställningsvillkor, HÖK, ska gälla som avtal mellan parterna. Det i målen aktuella avtalet är HÖK 07, som gällde under tiden den 1 juli 2007 – 31 mars 2010.

I HÖK 07 ingår bl.a. Allmänna bestämmelser (AB). I AB finns en bilaga M med särskilda bestämmelser om arbetstider m.m. för lärare. I bilagan anges bl.a. följande.

Arbetstid (AB § 13)

6. För arbetstagare anställda med villkor enligt AB § 16 mom. 1 ersätts § 13 med:

Årsarbetstid

a) Sammantaget har heltidsanställd arbetstagare enligt dessa bestämmelser samma årsarbetstid som andra heltidsanställda.

Anmärkningar

1. Årsarbetstiden varierar mellan kalenderåren och för enskilda arbetstagare även beroende på semesterns längd. För lärarkollektivet är den genomsnittliga årsarbetstiden för närvarande, exklusive semester, 1 767 timmar per arbetstagare.

Reglerad arbetstid

b) Den av arbetsgivaren reglerade arbetstiden för heltidsanställd arbetstagare är 1 360 timmar per verksamhetsår.

-----
 c) Arbetstagarers reglerade arbetstid förläggs, under och i anslutning till elevernas skolår, till 194 dagar – A-dagar – per verksamhetsår.

Förtroendearbetstid

d) Resterande del av arbetstiden är förtroendearbetstid.

HÖK 07 innehåller också i bilaga 4 centrala och lokala protokollsanteckningar, däribland följande.

Lärares arbetstid

2. Parterna pekar på vikten av att arbetsorganisation och arbetsinnehåll utformas så att lärare inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa. Härvid ska beaktas att arbetsuppgifterna ska rymmas inom arbetstiden. Arbete som beordras att utföras utöver den fastställda arbetstiden ersätts enligt AB § 20.

Den förändring som avvecklingen av den centralt reglerade undervisningstiden förutsatte har inte alltid genomförts. Parterna vill återigen peka på vikten av att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt d.v.s. att planering av lärares arbete inte ska utgå från regleringen i det centrala avtal som gällde före 2000-01-01. Arbetstiden bör fördelas med en jämn utläggning över verksamhetsåret. Planeringen av de huvudsakliga arbetsuppgifterna ska omfatta minst tre perioder under verksamhetsåret.

Som ett stöd till ovan kan med fördel redogörelsen till Bilaga M användas samt de övriga dokument där arbetstidsfrågor för lärare behandlats, t.ex. Kommunförbundets cirkulär 1999:152.

Häggviksskolan i Sollentuna kommun är en kommunal grundskola med elever i årskurserna 4–9. Vid schemaläggningen inför läsåret 2008/2009 beslutade skolans rektor att lägga ut undervisningen på ett sätt som innebar att det genomsnittliga antalet undervisningstimmar för lärarna ökade jämfört med förhållandena under det föregående läsåret. Mellan parterna i målet har uppkommit tvist huruvida kommunen härigenom har brutit mot arbetstidsbestämmelserna i HÖK 07. Parterna har förhandlat såväl lokalt som centralt i tvisten utan att kunna enas.

Sedan Lärarnas Riksförbund (mål A 25/10) och Lärarförbundet (mål A 35/10) väckt talan mot kommunen med yrkanden om skadestånd till respektive förbund och berörda medlemmar på grund av kollektivavtalsbrott har Arbetsdomstolen beslutat om gemensam handläggning av målen.

Arbetsdomstolen har med parternas samtycke beslutat att genom mellandom avgöra följande fråga: Har kommunens förläggning av undervisningstid – med utgångspunkt i att den reglerade arbetstiden inte har överskridits – inneburit att kommunen brutit mot HÖK 07?

Det finns fler tvister av samma karaktär som handläggs i Arbetsdomstolen. Dessa har vilandeförklarats i avvaktan på domstolens avgörande i de föreliggande målen.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Läraryrket

Inställning till den fråga som är föremål för prövning

Läraryrket gör gällande att kommunens förläggning av undervisningstiden har inneburit att kommunen brutit mot HÖK 07, och anser därför att den fråga som är föremål för Arbetsdomstolens prövning inom ramen för mellandoms-temat ska besvaras jakande.

Tvistefrågan

Målen handlar om lärarnas undervisningstid, inte om arbetstidsuttaget. Frågan är om läraryrket i kollektivavtalsförhandlingar genom att ta bort den uttryckliga regleringen om undervisningstid har överlåtit till kommunen att ensidigt bestämma om en ökning av lärarnas undervisningstid. Det är inte fråga om partsavsikten om undervisningstiden för enskilda individer, utan möjligheten till höjning av den kollektiva undervisningstiden för samtliga lärare. Den gemensamma partsavsikten var från början att det skulle inledas en utveckling av lärarnas arbete och arbetssituation. Man ville emellertid också reglera vad som skulle hända om den avsedda utvecklingen inte kom till stånd.

Avtalshistorik och det gemensamma skolutvecklingsarbetet

Före den 1 januari 1991 reglerades arbetstid och övriga anställningsvillkor i det statliga skolavtalet. Statens Arbetsgivarverk var arbetsgivarpart. Bestämmelserna om arbetstid innehöll under den tiden i huvudsak tre olika komponenter. En av dessa var en för varje lärartjänst i detalj fastställd undervisningstid uttryckt i veckotimmar. En veckotimme motsvarade en lektion på 40 minuter. Beror på tjänstens innehåll handlade det om mellan 21 och 29 undervisningstimmar per vecka. En annan komponent var en skyldighet för varje lärare att medverka i kollektivt lärararbete under genomsnitt 4 timmar per vecka. En ytterligare komponent var en protokollsanteckning där det klargjordes att parterna var överens om att fullgörandet av undervisningstiden inte utgjorde en lärars samtliga åligganden, men att dessa åligganden stod i sådan relation till undervisningstiden att undervisningstiden gav uttryck för full tjänstgöring. Skolavtalet innehöll därutöver reglering av en mängd detaljer, bl.a. hur olika speciella arbetsuppgifter ledde till nedsättning av undervisningstiden. Den omfattande regleringen hade sin utgångspunkt i skolförordningarnas bestämmelser om vilken undervisning som skulle bedrivas i landet och övriga statliga regleringar om resurstilldelning.

I och med det förändrade huvudmannskapet genom skolans kommunalisering den 1 januari 1991 övergick ansvaret för att träffa avtal för lärarna från Statens Arbetsgivarverk till Svenska Kommunförbundet. Genom ett avtal som träffades den 18 december 1990 och gällde fr.o.m. den 1 januari 1991 överfördes det statliga regelverket genom en rad avtal och övergångslösningar till kommunala kollektivavtal, varvid regleringen av arbetstid överflyttades till det kommunala läraravtalet BOK 423.

Under de följande åren skedde en betydande avreglering av skolan. Svenska Kommunförbundet uttryckte i skriften *Ska avtalen styra 90-talets skola?* sin ambition att radikalt ändra lärarnas löner och arbetstidssystem. Det rådande systemet med undervisningsskyldighet sågs på arbetsgivarsidan som ett kvarvarande hinder mot en friare anpassning av organisationen och verksamheten efter lokala behov. Det ansågs att elevernas resultat skulle komma att tjäna på en annan arbetstidsreglering för lärarna än en som utgick från undervisningstid.

Mot denna bakgrund inleddes förhandlingar om nya avtalskonstruktioner för lärarna. Avtalsförhandlingarna under 1990-talets början präglades av den besvärliga ekonomiska situationen och av det s.k. Rehnbergavtalet. Den ekonomiska situationen fick till följd att alla villkor inklusive arbetstidsfrågorna frystes vid avtalsförhandlingarna år 1991 på inrådan av Rehnberggruppen.

Förhandlingarna om överenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor, ÖLA 93, var de första egentliga förhandlingarna på skolområdet efter kommunaliseringen. De fördes under lång tid och resulterade i ett avtal som gällde under tiden den 1 april 1993 – 31 mars 1995. Såväl lönesystemsfrågorna som frågorna om arbetstidsreglering förblev oförändrade, men parterna förband sig i en protokollsanteckning att i nästkommande avtal genomföra förändringar i såväl lönesystemet som arbetstidsregleringen. Avtalet gav också en möjlighet att lokalt överenskomma om försöksverksamhet med avvikelser från avtalets regler om arbetstid.

ÖLA 2000 – ett avtal som bröt traditionerna

Efter omfattande förhandlingar undertecknades i februari 1996 avtalet ÖLA 2000. Avtalet, som gällde under tiden den 1 april 1995 – 31 mars 2000, innebar att parterna bröt en lång tradition av central reglering på skolans område. De nya bestämmelserna om arbetstider för lärare togs in i AB 95, bilaga M. De hade i huvudsak samma uppläggning och innehåll som de i målet aktuella bestämmelserna. Det var alltså fråga om regler om årsarbetstid, bestående av reglerad arbetstid och förtroendearbetstid med i huvudsak samma tidsmått som gällt enligt de i målet aktuella bestämmelserna.

Det hade gjorts stora ansträngningar för att bygga upp det ömsesidiga förtroende som krävdes för att avtalet skulle kunna komma till stånd. Avtalet hade som huvudinriktning att ge de lokala parterna det inflytande som de centrala parterna tidigare haft. Det skulle ske genom ett lokalt utvecklingsarbete som ledde till att det utformades lokala avtal om lön, arbetstid, kompetensutveckling etc. Avtalen skulle grunda sig på vad de lokala parterna ansåg bäst gagna verksamheten och arbetstagarna. Av naturliga skäl var detta något som måste få ta sin tid, inte minst mot bakgrund av verksamhetens art och det faktum att denna tidigare varit centralt reglerad, ofta på detaljnivå. Timplaner hade fått styra, och det var svårt och mödosamt att frigöra sig från ett sådant system. Avtalet innebar också stora förändringar på andra områden som ytterligare förstärkte behovet av tid. De centrala parterna insåg detta behov, och avtalet utformades för att stödja det stora och omfattande lokala utvecklingsarbetet.

I samband med att ÖLA 2000 ingicks utarbetade parterna tillsammans skriften *En satsning till två tusen*. I förordet beskrivs de utmaningar som skolan stod inför när ett ökat antal barn och ungdomar skulle ges bättre förutsättningar att möta mångfacetterade behov, snabbare förändringar och växande krav på kunskap och kompetens. Det bedrevs ett omfattande utvecklingsarbete. Det nya styrsystemet bidrog till lokalt nytänkande, och de nya läroplanerna gav en omfattande professionell frihet. Det krävdes emellertid mer insatser, och skolans arbetsorganisation och lärarnas arbetstidssystem måste anpassas efter de nya kraven. Detta angavs vara utgångspunkten för parternas gemensamma skolutvecklingsprojekt, där *En satsning till två tusen* och avtalet var två oskiljaktiga delar. Undervisning angavs vara det centrala i skolan, men det konstaterades att undervisningsbegreppet höll på att vidgas. Målet var mer arbete för eleven och mindre traditionell undervisning. I skriften anges bl.a. följande.

Under mycket lång tid har undervisningen varit ett mått på lärarens arbetstid (USK). För att svara mot behoven i den nya skolan har parterna i Avtal 2000 ändrat detta till förmån för en reglerad arbetstid för lärare. I den centrala förhandlingen har avsikten med detta inte varit att öka eller minska lärarens tid för traditionell undervisning utan att ge lärare och skolledare ökade möjligheter att skapa en flexibel arbetsorganisation som främjar elevernas lärande. Avsikten är inte heller att reducera lärarens möjlighet att avsätta tid för enskilt och gemensamt för- och efterarbete utan att ge dem chans att anpassa tidsåtgången och att inom årsarbetstiden disponera tid för olika uppgifter på det sätt som bäst bidrar till elevernas kunskapsutveckling.

Parterna var alltså överens om att omfattningen av lärarnas undervisningstid skulle varken öka eller minska vid de arbetsplatser som inom ramen för den reglerade arbetstiden fortsatte tillämpa en fördelning av undervisningstid med ett visst mått. Denna förutsättning gällde för de lokala parter som hade att teckna lokala kollektivavtal, och därmed även i fall då de inte tecknade lokalt avtal om alternativ arbetstidsfördelning. Innebörden var att de arbetsgivare som fortsatte att tillämpa en fördelning av traditionell undervisningstid inom ramen för den reglerade arbetstiden inte ensidigt kunde öka omfattningen av det mått som tillämpades. Utan denna garanti från den centrala arbetsgivarparten hade avtalet inte kommit till stånd. Förändringen skulle inte öppna för ensidiga arbetsledningsbeslut, utan förutsatte lokala kollektivavtal. Detta kommunicerade de centrala parterna tydligt till lokala företrädare och medlemmar. Skriften *En satsning till två tusen* beskrevs som en oskiljaktig del av parternas gemensamma uppfattning och skolutvecklingspaket, där ÖLA 2000 var den andra delen.

Den gemensamma partsavsikten framgår även av skriften *Lokala kollektivavtal – skolutveckling enligt Avtal 2000*, som utarbetades år 1997 i samverkan mellan lärarförbunden. Där anges att, oavsett om undervisningsskyldigheten är reglerad eller inte, arbetsgivaren inte ska kunna kräva att läraren håller fler traditionella lektioner.

Det genomfördes ett antal partsgemensamma projekt till vilka staten bidrog med finansiering. En särskild bilaga 3 till ÖLA 2000 reglerade de lokala parternas arbete med skolutvecklingsavtalet. De lokala parterna rekommenderades att bilda arbetsgrupper med uppgift att stödja den lokala processen kring skolans förnyelse. Det förutsatte arbetsgrupper på varje arbetsplats så att alla skulle vara delaktiga i förnyelseprocessen. De centrala parterna inrättade stödteam för att främja de lokala processerna och bidra till att lösa tvister.

Enligt ÖLA 2000 gällde, tills de nya systemen vuxit fram, särskilda bestämmelser om undervisningstid. Det var fråga om övergångsbestämmelser som upphörde att gälla den 31 december 1999, dvs. redan före utgången av giltighetstiden för ÖLA 2000. I dessa bestämmelser, som återfanns i en bilaga till AB 95, preciserades de olika måtten för olika typer av undervisning i olika årskurser. Undervisningsmättet gällde som ett nettomått per verksamhetsår och varierade mellan 504 och 696 timmar. Regleringen var av kollektiv karaktär. Måttet kunde öka för en arbetstagare om det i motsvarande omfattning minskade för en annan arbetstagare.

Den gemensamma partsavsikten med ÖLA 2000 framgår även av en annan skrift som utarbetats av lärarförbunden som stöd för de fackliga arbetsplatsrepresentanterna vid tecknandet av lokala kollektivavtal. Bl.a. rekommenderades att det i de lokala kollektivavtalen skulle tas in en hänvisning till texten i *En satsning till två tusen* om att avsikten med den centrala avtalet inte hade varit att vare sig öka eller minska lärarnas tid för traditionell undervisning.

Tillkomsten av 1999 års cirkulär

När millennieskiftet och därmed slutet av avtalsperioden för ÖLA 2000 närmade sig fick lärarorganisationerna uppleva massiva och ökande protester från medlemmar och lokala företrädare. Allt fler tecken tydde nämligen på att lokala arbetsgivare förberedde omfattande ökning av uttag av undervisningstid i och med att reglerna om undervisningstid i bilaga M skulle upphöra att gälla. I kommuner där man under perioden lämnat regleringen utökade arbetsgivare lokalt undervisningstid utan att organisationen eller verksamheten i övrigt förändrades.

I december 1999 förekom partskontakter på central nivå där dessa missförhållanden diskuterades. Svenska Kommunförbundet distribuerade i december 1999 cirkuläret 1999:152 om förändringar i bilaga M m.m. Cirkuläret innehåller bl.a. följande.

Då den centralt reglerade undervisningstiden försvinner ur avtalet ges också nya förutsättningar vid planeringen av lärarnas arbete. I fortsättningen kan inte lektionsbegreppet användas som grund för hur arbetet ska fördelas mellan lärarna på en skola. Det handlar således inte om att öka eller minska en enskild lärares tid för traditionell undervisning utan om att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt.

En förutsättning för att få till stånd det förändrade arbetssättet är att lärare/arbetslag tillsammans med skolledare tar ansvar för det lokala skolutvecklingsarbetet i enlighet med intentionerna i ÖLA 2000 och ”En satsning till två tusen”. Det blir därför naturligt att de tillsammans diskuterar vilka insatser som måste göras för eleverna i form av undervisning, planering, speciella insatser o.s.v. Allt i syfte att åstadkomma ett flexibelt arbetssätt kring elevens lärande.

Av detta arbetsgivar-cirkulär framgår klart att avregleringen gjordes för att planeringen av lärares arbetsuppgifter skulle ta sin utgångspunkt i annat än undervisningstid och att undervisningstiden varken skulle öka eller minska. Formuleringen hämtades ur *En satsning till två tusen*, och cirkuläret uttrycker tydligt

innebörden av partsavsikten med avtalet. Cirkuläret blev ett viktigt dokument i de fortsatta förhandlingarna mellan parterna.

ÖLA 00 – 1999 års cirkulär blir avtalsinnehåll

Vid millennieskiftet kunde konstateras att det i många kommuner inte hade träffats lokala kollektivavtal om arbetstid och arbetsorganisation enligt parternas avsikt vid tillkomsten av ÖLA 2000. Vid en stor del av skolorna hade det inte heller utvecklats några nya arbetsformer. I stället fortsatte skolorna på många håll att dimensionera och organisera verksamheten med utgångspunkt i en tilldelning av traditionell undervisning i tjänstefördelning i enlighet med det äldre systemet. Det fanns farhågor om att arbetsgivare skulle lägga ut mer undervisningstid. I svar på frågor om undervisningsuttaget kunde öka för de arbetsgivare som fortsatte att fördela ut undervisningstiden enligt det äldre systemet hänvisades till uttalandet i 1999 års cirkulär om att den traditionella undervisningen skulle varken öka eller minska. Med hänvisning till cirkuläret menade de centrala parterna att det inte var tillåtet. Det fanns alltså ett skydd mot att arbetsgivaren ensidigt höjde det genomsnittliga måttet av undervisningsstöd. Det innebar inte ett tak för den enskilde lärarens undervisningstid, men ett förbud mot att öka det totala undervisningsuttaget. Arbetsgivaren kunde med andra ord inte ensidigt höja det genomsnittliga måttet för fördelning av undervisningstid.

Det förhållandet att intentionerna med ÖLA 2000 inte infriats ledde till en förtroendekris mellan parterna. Det var svårt att nå en överenskommelse om ett nytt centralt avtal när ÖLA 2000 löpte ut den 31 mars 2000.

Inom Lärarförbundet hölls i april 2000 en rådgivande medlemsomröstning som ledde till att ett av arbetsgiversidan framlagt avtalsförslag förkastades. I en intern skrift avsedd för förbundets representantskap inför medlemsomröstningen angavs att det lagda avtalsförslaget inte innehöll några förändringar avseende gällande regleringar angående arbetstid, samt att kommunförbundet stod fast vid att tiden för traditionell undervisning inte skulle vare sig öka eller minska.

Lärarförbunden ställde under de fortsatta avtalsförhandlingarna krav på att det nya avtalet skulle innehålla en hänvisning till 1999 års cirkulär. Tanken var att man därmed skulle tydliggöra parternas gemensamma avsikt. En sådan hänvisning kom också att tas in i ÖLA 00. Avtalet undertecknades först den 20 december 2000 efter medling mellan parterna. Hänvisningen till cirkuläret fördes in bland protokollsanteckningarna i bilaga 4 till avtalet och fick den utformning som gäller även enligt det i målet aktuella avtalet. Parterna manifesterade genom hänvisningen uttryckligen i kollektivavtalet att det förelåg ett hinder mot ensidiga höjningar av undervisningstidsmålet vid tillämpning av det äldre systemet. Det förelåg med andra ord ett hinder mot att på ett kollektivt plan öka uttaget av den traditionella undervisningen. I protokollsanteckningen pekas på vikten av att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt, dvs. att planeringen av lärarnas arbete inte ska utgå från den reglering som gällde före den 1 januari 2000. Därvid hänvisades direkt till 1999 års cirkulär, vilket som nämnts klargör att det inte handlar om att öka eller minska en enskild lärares tid för traditionell undervisning. Protokollsanteckningen fördes oförändrad vidare till HÖK 05 och det i målen aktuella avtalet HÖK 07. Det bör betonas att proto-

kollsanteckningen har ett materiellt innehåll. Från arbetsgivarsidan har inte någon gång klargjorts att den skulle sakna självständig materiell betydelse eller ha annan innebörd än den som lärarförbunden gör gällande.

Det kan tilläggas att det i Lärarförbundets avtalskommentar år 2001 till ÖLA 00 angavs att cirkuläret uttryckte en partsavsikt som var fastställd i avtalstexten. Enligt kommentaren betydde detta att en rektor inte självsvåldigt skulle kunna fördela arbetet utifrån en traditionell tjänstefördelning och inte heller självsvåldigt lägga ut fler undervisningstimmar än vad som ingick i schemat för en enskild lärare eller lärare i grupp.

ÖLA – krav på lokala kollektivavtal m.m.

I bilaga 3 till ÖLA 00 infördes ett krav på att lokala kollektivavtal skulle träffas senast den 15 maj 2001. Lärarförbunden skulle annars ha möjlighet att säga upp det centrala avtalet i förtid. Detta framgår även av Lärarförbundets avtalskommentar, där det anges att det inte råder någon tvekan om att alla medlemmar ska omfattas av sådana kollektivavtal. Det framgår även av Svenska Kommunförbundets redogörelsetext till avtalet, där det anges att lokal part har skyldighet att teckna lokalt kollektivavtal, varför det anses angeläget att arbetsgivaren snarast fullgör sin skyldighet att kalla till förhandling. HÖK 05 var ett tvåårigt avtal som ersatte ÖLA 00 och som gällde fr.o.m. den 1 april 2005 t.o.m. den 30 juni 2007. Parterna förstärkte det individuella inflytandet över arbetsorganisationen genom att den s.k. dialogmodellen infördes i bilaga 3 till HÖK 05 och sedan överfördes oförändrad till HÖK 07. Den innehåller ett skydd mot för hög arbetsbelastning genom att den enskilda läraren ges inflytande över sin arbetssituation. Det infördes en skyldighet för arbetsgivaren att föra dialog med den enskilda läraren och beakta enskilda lärares förutsättningar.

Den praktiska tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna

Under hösten 1999, då de centrala övergångsreglerna med undervisningsmätt snart skulle upphöra att gälla, framkom som redan nämnts att en rad kommuner planerade att öka den traditionella undervisningstiden. Problemet åtgärdades av de centrala parterna genom arbetsgivarsidans information i 1999 års cirkulär och senare genom tillkomsten av bilaga 4 i ÖLA 00 med dess hänvisning till cirkuläret. Några problem vid tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna av det slag som är aktuellt i målet uppkom inte under de närmast följande åren.

Första gången en kommun deklarerade en avsikt att höja måttet för undervisning var under våren 2008. När tjänstefördelningen för det nästföljande läsåret skulle fastställas skedde detta plötsligt i många kommuner samtidigt, bl.a. vid Häggviksskolan i Sollentuna. Detta har lett till ett stort antal tvister mellan parterna.

Förhållandena vid Häggviksskolan

Häggviksskolan är en kommunal grundskola för elever i årskurs 4 till 9. Den grundades år 1953 och är i dag arbets- och studieplats för omkring 475 personer. Skolans verksamhet är inriktad på informations- och kommunikationsteknik. Skolan har varit väl ansedd och haft en god elevtillströmning. Under ett antal år drogs skolan emellertid med ett ekonomiskt underskott. Inför det aktuella läsåret konstaterades att det fanns ett budgetunderskott som uppgick till omkring 8 miljoner kr. Kommunen utsåg en ny rektor, M.Ho. Han inledde sitt arbete med att se över skolans totala ekonomiska situation och genomföra nödvändiga förändringar för att få ekonomin i balans. Detta arbete pågick till den 19 juni 2008. Inför följande läsår beslutade M.Ho., efter samverkansförhandlingar, att lärare skulle arbeta upp till 745 timmar med undervisning. Detta ska jämföras med de 624 timmar undervisningstid för lärare i årskurserna 1–6, respektive de 575 timmar för lärare i årskurserna 7–9, som ingick i grundplaneringen inför föregående läsår vilket motsvarade timantalet enligt övergångsbestämmelserna i bilaga M till ÖLA 2000. I praktiken skulle detta medföra en ökning av tiden för undervisning med nästan 20 procent för lärare i de lägre årskurserna, och nästan 30 procent för lärare i årskurs 7-9. Något lokalt kollektivavtal tecknades aldrig. Det var alltså fråga om ett ensidigt arbetsgivarbeslut.

Sollentuna kommun tillhörde de kommuner som efter den 31 december 1999 fortsatte att tillämpa det äldre systemet med förläggning av undervisningstid. Kommunens åtgärd att inför läsåret 2008/2009 ensidigt utöka undervisningstiden jämfört med föregående läsår innebar att kommunen bröt mot HÖK 07.

Tjänstefördelningen inför läsåret 2008/2009 överlämnades inte personligen till varje lärare av M.Ho. utan lades i lärarnas respektive postfack. Genom ett massmejl klargjorde M.Ho. att de som så önskade kunde kontakta honom för ett möte om hur tjänstefördelningen påverkade den enskilda tjänsten. Vissa arbetstagare gjorde det, andra avstod. Utökningen av undervisningstiden gjordes genom ett ensidigt beslut, utan att andra arbetsuppgifter minskade. Samtidigt ökade även elev- och gruppantalet, och därmed också för- och efterarbetet.

Sammanfattning av lärarförbundens uppfattning om avtalsregleringen

Det centrala avtalets reglering av undervisningstiden upphörde att gälla den 1 januari 2000, under giltighetsperioden för ÖLA 2000. Den gemensamma partsavsikten med avregleringen var dels att systemet med att fördela undervisningstid i enlighet med sådana mått skulle överges till förmån för nya arbetsformer anpassade efter varje verksamhet, dels att de lokala parterna skulle ta ansvar för frågan. I fall då parterna lokalt inte utvecklade organisationsformerna i enlighet med avsikten i det centrala avtalet utan i stället fortsatte använda sig av undervisningstiden som utgångspunkt för organisering och dimensionering av verksamheten, skulle mängden traditionell undervisningstid inte få utökas. Detta var parterna ense om. En lokal arbetsgivare som ensidigt utökar den traditionella undervisningstiden utan att göra en partsöverenskommelse om detta bryter således mot det centrala kollektivavtalet.

Sollentuna kommuns beslut under våren 2008 om ett förhöjt mått för fördelning av traditionell undervisningstid vid Häggviksskolan, vilket har tillämpats från och med läsåret 2008/2009, har inte haft stöd i något lokalt kollektivavtal. Genom denna ensidiga utökning av undervisningsmålet har kommunen brutit mot HÖK 07.

Sollentuna kommun

Inställning till den fråga som är föremål för prövning

Det bestrids att Sollentuna kommun genom den förläggning av arbetstiden som gjordes inför läsåret 2008/2009 har brutit mot bestämmelserna i då gällande avtalet, HÖK 07. Den fråga som mellandomsprövningen avser ska därför besvaras nekande. Kommunen har vid Häggviksskolan på ett riktigt sätt tillämpat vid varje tidpunkt gällande avtalsbestämmelser för lärare. För den händelse Arbetsdomstolen skulle finna att det finns ett äldre system av avtalsbestämmelser som lever kvar i HÖK 07 görs det gällande att kommunen har agerat korrekt med tillämpning av de regler som gällde fram till den 1 december 1999, bilaga M till AB 95 del III.

Allmänt om tvisten

Det är riktigt att rektorn vid Häggviksskolan för läsåret 2007/2008 utökade det genomsnittliga uttaget av undervisning för lärargruppen från i genomsnitt 624 timmar till 697 timmar. Kommunen menar emellertid, till skillnad från lärarförbunden, att detta agerande har rymts inom det centrala avtalets ramar.

Målen gäller således frågan om det finns en regel i kollektivavtalet HÖK 07 som reglerar undervisningsskyldigheten på så sätt att den begränsar omfattningen av lärarnas undervisning inom ramen för den reglerade arbetstiden. Målet handlar också om frågan huruvida en sådan förändring kräver lokalt kollektivavtal eller inte. Annorlunda uttryckt är frågan om det i det här avseendet finns några begränsningar i rektorns möjlighet att leda och fördela arbetet. Kommunen menar att så inte är fallet, vilket bl.a. framgår redan av att Lärarnas Samverkansråd åren 2007 och 2010 yrkade ändringar i avtalet i syfte att begränsa undervisningstiden genom en central reglering.

Utöver de sju mål i Arbetsdomstolen som väntar på avgörande finns det 25 centrala tvister som berör samma problematik. Dessutom finns det ytterligare ett antal lokala tvister.

De tillämpliga arbetstidsbestämmelserna återfinns i bilaga M till de allmänna bestämmelserna i HÖK 07. Reglerna är klara och tydliga. En heltidsanställd lärare har en årsarbetstid på i genomsnitt 1 767 timmar per verksamhetsår, varav 1 360 timmar utgör reglerad arbetstid. Den reglerade arbetstiden ska fördelas på 194 arbetsdagar per verksamhetsår. Resterande del av arbetstiden är förtroende-arbetstid.

Kommunen har inte åsidosatt bestämmelserna i bilaga M. Det har inte funnits någon skyldighet för kommunen att träffa lokalt kollektivavtal inför läsåret 2008/2009.

Planeringen och tjänstefördelningen beslutades av rektorn den 11 juni 2008. Arbetstiden rymdes inom den reglerade arbetstiden på 1 360 timmar. Verksamhetsplaneringen har skett i samverkan, och förhandlingar enligt medbestämmandelagen på kommuncentral nivå har förts. Förpliktelserna enligt det gällande samverkansavtalet och 11 § medbestämmandelagen har alltså varit fullgjorda innan beslut fattades. Frågor om arbetsmiljö, arbetsförläggning och arbetsbelastning har följts upp och hanterats på ett korrekt sätt. Kommunen har tillämpat vid varje tidpunkt gällande kollektivavtal. Rektorn har vidare vidtagit åtgärder som haft betydelse för arbetsbelastningen, bl.a. en minskning av den fasta gemensamma konferenstiden med 50 min. Det har funnits sakliga skäl för att öka undervisningstiden hänförliga till elevernas måluppfyllelse och resultat.

Avtalsregleringen m.m.

Läraryrskommitténs beskrivning av utvecklingen på avtalsområdet under åren 1991–1996 vitsordas.

De i målet aktuella bestämmelserna i bilaga M gäller för lärare vilkas huvuduppgift avser undervisning förlagd till läsåret inom det offentliga skolväsendet eller inom den kommunala musikskolan, samt i vissa fall för förskollärare och fritidspedagoger. Arbetsgivare får träffa avtal med lokal arbetstagarorganisation eller arbetstagare om avvikelser från bestämmelserna i bilaga M. Arbetstidsbestämmelserna återfinns i bilagans punkt 6. Sedan regleringen om årsundervisningsskyldighet utmönstrats den 31 december 1999 finns det inte längre någon reglering som tar sikte på undervisningsskyldigheten.

I del III i bilaga M i dess äldre lydelse återfanns de bestämmelser om undervisningsskyldighet som gällde fr.o.m. hösten 1996 t.o.m. den 31 december 1999. Det var tydligt angivet i avtalet att dessa bestämmelser skulle upphöra vid sistnämnda datum, och det är ostridigt mellan parterna att de också gjorde det. Fr.o.m. den 1 januari 2000 gäller alltså inte längre några bestämmelser som begränsar undervisningsskyldigheten. Det krävs efter det datumet inte heller lokala kollektivavtal för ändring i förläggningen av undervisningstiden. Det har inte funnits någon gemensam partsavsikt av annan innebörd.

Det är riktigt att mycket har förändrats inom skolan sedan år 1991. Det var en önskan att utveckla skolan som var den starka drivkraften bakom ÖLA 2000. Flera förändringar vidtogs, bl.a. utmönstrades tarifförändringarna. Löneavtalet innebar en högre garanterad löneökning än den som gällde för andra grupper inom den kommunala sektorn, närmare bestämt 10 procent på fem år. Detta utgjorde en kompensation för att avtalet som helhet skulle innebära ökade krav på produktivitet, kvalitet etc.

Av Svenska Kommunförbundets cirkulär 1996:78 framgår att skolutvecklingen knöts ihop med de satsningar som skulle göras i löneavtalet, samt att avtalet bedömdes leda till ökad produktivitet. Det angavs att avtalets löneökning med

extra 10 procent skulle betala sig själv genom att avtalet öppnade för en mer effektiv användning av skolans resurser. Under arbetet med skriften *En satsning till två tusen* år 1996 var det också en tydlig förutsättning att andelen pedagogiskt arbete med eleverna kunde öka.

Vid tecknandet år 1996 av ÖLA 2000 sågs utvecklingen inom skolan som en viktig samhällsfråga som parterna var beredda att satsa på och bidra till, både partsgemensamt och var för sig. Det var elevernas resultat som stod i fokus. Svenska Kommunförbundets cirkulär 1996:111 innehåller information om det skolutvecklingsarbete som pågick. Cirkuläret beskriver innehållet i *En satsning till två tusen* och de stödåtgärder som skulle vidtas.

ÖLA 2000 innebar i sak en avreglering av lärarnas arbetstider och även en decentralisering, eftersom det öppnade för lokala lösningar i arbetstidsfrågan. Bilaga M till de allmänna bestämmelserna skulle mönstras ut redan innan löneavtalet löpte ut. Tanken var att regleringen om undervisningsskyldighet skulle vara borta ur avtalet redan innan nästa avtal tog vid, dvs. det avtal som skulle förhandlas fram år 2000.

Under hösten 1999 började parterna uppmärksamma vad som skulle hända vid det kommande årsskiftet, när övergångsbestämmelserna slutade gälla. Samtidigt inleddes förberedelserna inför nästa avtal. Kommunförbundet gav i december 1999 ut det av lärarförbunden omnämnda cirkuläret 1999:152 om förändringar i bilaga M m.m. Från kommunförbundets sida fanns det tre syften med cirkuläret. För det första ville man påminna om avregleringen och borttagandet av undervisningsskyldigheten. För det andra ville man uppmana kommunerna att hantera frågan om att lösa av de tilläggstimmar som var knutna till årsundervisningstiden och som nu skulle försvinna. För det tredje ville man dämpa den oro som de fackliga organisationerna gav uttryck för. Det ansågs viktigt att skicka ut en signal till kommunerna så att utvecklingsåtagandet inte glömdes bort. Det skulle visserligen inte finnas några begränsningar i avtalet avseende undervisningstid fr.o.m. den 1 januari 2000, men man ville ändå signalera till kommunerna att de skulle ta hand om utvecklingsfrågorna. Det var fråga om ensidig arbetsgivarinformation. Någon gemensam partsavsikt att i cirkulärform reglera undervisningstidens andel av arbetstiden har inte funnits mellan de centrala parterna. Att återreglera undervisningstidens del av arbetstiden var givetvis inte aktuellt, eftersom förändringsarbetet tvärtom gick ut på att åstadkomma en avreglering i den frågan.

1999 års cirkulär handlar enligt sin rubrik om förändringar i bilaga M m.m. Det angavs att förändringarna innebar bl.a. att den centrala regleringen av lärarnas undervisningstid upphörde. Som lärarförbunden har anfört angavs det också att det inte handlade om att öka eller minska en enskild lärares tid för traditionell undervisning utan om att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt. Det bör betonas att denna mening inte kan tas ur sitt sammanhang. Parterna hade gjort ett mycket omfattande utvecklingsåtagande avseende elevens lärande och ett flexibelt arbetssätt. Undervisningen i ordets bredare bemärkelse förutsattes kunna öka.

Definitionen av undervisningstid och schemats betydelse

Schemaläggningen har inte någon betydelse för om det har bedrivits traditionell undervisning eller inte. Det finns regler för skolan i skollagen, gymnasieförordningen och skolförordningen. Av 4 kap. 5 § skolförordningen framgår att rektorn ska fastställa ett schema för elevernas undervisning inför varje läsår. Rektorn måste planera för hur och när elevernas arbete ska utföras med hänsyn bland annat till krav på timplan och måluppfyllelse. Enligt 2 kap. 23 § skolförordningen ska rektorn också besluta om en arbetsplan för skolan. I planeringen ingår också planering för novemberlov, sommarlov etc. som ska finnas i en årsplanering, temadagar, samt studiedagar etc. som ska finnas i ett kalendarium. Elevernas läsår ska omfatta minst 178 skoldagar. Lärarna har 194 så kallade A-dagar per verksamhetsår enligt avtalet.

Schemaläggning inför läsåret är alltså en skyldighet för rektorn. Elevantalet, elevernas timplan, de lärare som är anställda och deras behörigheter, samt skolans lokaler bildar utgångspunkten för schemaläggningen. Det är fråga om en bruttoplanering som i huvudsak tar sikte på den logistiska uppgiften att matcha elever, lärare och lokaler. Schemaläggningen ska också leda till en bra arbetsfördelning och en god arbetsmiljö.

Definitionen av undervisningstid är enligt 2 § skolförordningen tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som elever genomför under lärarens ledning. Det var denna definition som användes av de centrala parterna i avtalet. Av kommunförbundets redogörelsetext till ÖLA 00 bilaga M punkten 7 framgår att den nu angivna definitionen av undervisning skiljer sig från den traditionella definitionen, som tog sikte på uppgiften att ”lära ut” eller ”förmedla kunskap”. Det finns numera olika typer av självständiga arbetsformer för eleverna som kan ske enskilt eller i grupp. Vidare kan undervisning bedrivas i form av övningar, exkursioner, studiebesök och gästundervisning. Lärarna har ansvar för att arbetet organiseras så att det aktivt bidrar till elevens lärande. Detta speglar en partsgemensam syn på undervisningens vidare funktion.

Det har inte funnits något krav på att teckna lokala kollektivavtal i arbetstidsfrågor

Från och med ÖLA 2000 var det enligt bilaga M punkten 2 möjligt att avvika från det centrala avtalets arbetstidsbestämmelser i bilaga M helt eller delvis genom lokala kollektivavtal. En mall till lokala kollektivavtal i arbetstidsfrågor m.m. skapades för att underlätta sådana avtal under perioden 1997 – 1999. Det handlade om att de centrala parterna ville uppmuntra tillkomsten av kollektivavtal. Det fanns emellertid inget formligt krav på lokala kollektivavtal i arbetstidsfrågor. Om sådana avtal inte träffades gällde de centrala bestämmelserna.

Bilaga 3 till ÖLA 00, ”Partsarbete”, handlar om fortsatt skolutveckling. Punkten 3 första stycket lyder enligt följande.

Senast 2001-05-15 ska lokala parter träffa lokalt kollektivavtal som säkerställer arbetstagarens medverkan såväl i utformningen av sin egen arbetssituation som i förändrings- och utvecklingsarbete under avtalsperioden.

Syftet med att de lokala parterna senast ett visst datum skulle träffa ett lokalt avtal var att stödja och stabilisera formerna för den lokala utvecklingsprocessen och säkerställa att utvecklingsprocessen fortgick i varje kommun. Detta gällde under själva avtalsperioden. Man bör ha i minnet att ÖLA 00 inte innebar några förändringar av betydelse avseende undervisningstidens andel av den reglerade arbetstiden. De centrala parterna har varit överens om att lokala avtal skulle träffas, men miniminivån handlade om att få ordning på formerna för skolutvecklingsarbetet. Sanktionen om man inte träffade lokala avtal var att hela ÖLA 00 kunde sägas upp i förtid. Lärarförbundens samverkansråd deklarerade att, för det fallet att det inte träffades tillräckligt många lokala kollektivavtal, det centrala avtalet skulle komma att sägas upp i förtid. Det träffades dock ett stort antal lokala avtal, och ÖLA 00 kom inte att bli uppsagt i förtid.

Sammanfattningsvis gör kommunen gällande att det inte funnits något krav på att teckna lokala kollektivavtal i arbetstidsfrågor.

Betydelsen av att 1999 års cirkulär omnämns i avtalet

Den av lärarförbunden åberopade anmärkningen i bilaga 4 till HÖK 07 infördes första gången i ÖLA 00. Kommunen menar att anmärkningen inte innehåller en i förhållande till övriga bestämmelser självständig materiell reglering.

Vad gäller den hänvisning till kommunförbundets cirkulär 1999:152 som åberopas av lärarförbunden är det fråga om en icke uttömmande uppräkningslista av de dokument som parterna har tagit fram och som kan användas i arbetet med att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt – inte en ny reglering om arbetstidsfrågor. Det är således inte en återreglering av årsundervisningsskyldigheten eller ett uttryck för att det finns någon begränsning i avtalet utöver vad som följer av bilaga M.

Av kommunförbundets redogörelse för bilaga M framgår att syftet med avregleringen var att skapa goda förutsättningar för lärarna att utöva det pedagogiska ledarskapet i en arbetsorganisation som främjar elevernas lärande. Avregleringen stod i fokus. Av kommentaren till punkten 7 b framgår följande.

Med reglerad arbetstid avses sådan arbetstid vars förläggning arbetsgivaren fattar beslut om. Bestämmelsen innebär att arbetstiden är en nettotid som ska fullgöras under verksamhetsåret. Denna tid är 1 360 timmar. Sysselsättningsgraden för heltidsanställd lärare är direkt kopplad till den reglerade arbetstiden för ett verksamhetsår. Syftet med reglerad arbetstid är att ange en tidsmässig ram inom vilken lärares arbetsuppgifter ska rymmas utöver de uppgifter som lärare fullgör inom sin förtroendearbetstid. Denna ram anger således de tidsmässiga förutsättningarna när rektor och arbetslag/lärare planerar vilka arbetsuppgifter som ska utföras och hur de ska fördelas mellan olika lärare.

Det framgår vidare att den reglerade arbetstiden kan utnyttjas till alla typer av arbetsuppgifter som rymms i lärares anställning. Avslutningsvis anges följande.

Observera att det för verksamhetsåret inte finns några andra arbetstidsmått än de 1 360 timmarna. Vid vilka tre tillfällen avräkning ska göras beslutas av arbetsgivaren.

Sammanfattningsvis menar kommunen att hänvisningen i protokollsanteckningen till cirkuläret och övriga dokument inte ger stöd för att det finns någon regel som gäller undervisningstidens andel av den reglerade arbetstiden.

Läraryrskandens yrkanden i avtalsrörelsen och deras förhållningssätt i övrigt

Förhandlingarna inför HÖK 05 avvek påtagligt från förhandlingarna om ÖLA 00. De var klara tidigt, redan den 10 mars 2005. Avtalet löpte ut den 31 mars 2005 och HÖK 05 började gälla den 1 april 2005. Yrkandena från samverkansrådet måste uppfattas så att de avsåg begränsningar i arbetstiden på flera sätt, både på ett kollektivt och på ett individuellt plan. Den förändring som genomfördes i HÖK 05 var att bilaga 3 till ÖLA 00 om lokala skolutvecklingsavtal och partsarbete utmönstrades. I stället infördes en bilaga 3 om skolutveckling. I övrigt gjordes inte några förändringar.

Efter HÖK 05 kom de centrala parterna överens om att göra en satsning för att informera om arbetstidsbestämmelserna. Man uppfattade saken så att parterna lokalt hade kört fast på olika sätt och ville erbjuda ett stöd till de lokala parternas utvecklingsarbete och hantering av arbetstidsfrågor. Det ansågs värdefullt att de centrala parterna kunde formulera en gemensam ståndpunkt om innehållet. Det arbetades med en skrift, men där kunde parterna inte uppnå enighet, varför den skrift som togs fram i stället gavs ut av Sveriges Kommuner och Landsting ensamt år 2006.

Flera partsgemensamma konferenser genomfördes emellertid där ett gemensamt budskap förmedlades. En overheadpresentation visades gemensamt av dem som höll i konferensen. Det som anfördes i presentationen förmedlar inte att cirkuläret skulle kunna åberopas till stöd för begränsningar av undervisningstidens andel av den reglerade arbetstiden.

Läraryrskanden har före de nu aktuella tvisterna inte hävdat att det finns en begränsning i undervisningsskyldigheten av det slag som nu påstås. Av skriften *Lärares arbetstid – en lathund*, som producerades år 2003 av Lärarnas Riksförbund framgår att arbetstiden inte längre är avtalsreglerad, att begreppet undervisning utvidgats samt att den traditionella avtalsregleringen av undervisningsvolymen därmed hade förlorat i både relevans och precision. Även av en artikel i tidskriften *Skolvärlden* framgår att det i det centrala avtalet inte finns några bestämmelser om undervisningsvolym. Av en s.k. chatt med Läraryrskandens ordförande framgår att förbundet inte ansett sig ha nått ända fram med kraven på avgränsning av arbetstiden i avtalsrörelsen. Vidare angavs att den gamla ”usken” inte finns kvar, att man dock diskuterat avgränsningar som gör att lärares arbetsbelastning blir rimligare men att de tidigare skillnaderna inte diskuterats.

I december 2006, dvs. i början av avtalsrörelsen inför HÖK 07, framställde lärarorganisationerna bl.a. yrkanden om en fördjupad dialog. Det uppfattades som yrkanden om ändringar. Innan förhandlingarna avslutades överlämnade de emellertid ytterligare en handling som benämndes bilaga N. Överlämnandet av denna handling fick luften att gå ur avtalsförhandlingarna. Det blev nämligen

tydligt att det inte fanns förutsättningar för att komma vidare. Därefter begärdes medling.

Bilaga N var lärarförbundens förslag till en detaljerad återreglering av arbetstiden. Om lärares arbetstid och arbetsinnehåll disponerades på schablonmässiga grunder genom tilldelning av lektioner i en tjänstefördelning skulle det sättas ett tak för lektionsuttaget. Omfattningen skulle vara reglerad i ett lokalt kollektivavtal. Om inte parterna överenskommit annat, skulle punkterna 21–25 i bilaga M i dess lydelse den 31 december 1999 äga fortsatt giltighet. Den föreslagna bilagan N uppfattades som ett förslag till en totalt ny reglering med ett tak för undervisningstiden som skulle få betydelse både på kollektiv nivå och på individnivå.

Vid medlingen åtog sig de centrala parterna att tillsätta en grupp under ledning av en opartisk ordförande. Gruppens arbete pågick t.o.m. augusti 2009 och redovisades i en gemensam rapport, åtföljd av en redogörelse av den opartiske ordföranden, landshövdingen Per Unckel. Av redogörelsen framgår att lärarorganisationerna framfört att de ville ha en reglering av arbetstiderna som skyddade lärarnas centrala uppgift, undervisningen. Lärarorganisationerna hade alltså gett uttryck för att de velat få en förändring till stånd i detta avseende.

När tvisterna i Sollentuna kommun m.fl. började uppfattades det på arbetsgivar- sidan först som en ren missnöjesyttring. HÖK 07 hade ingåtts, och Unckelgruppen hade genomfört sitt arbete utan att några förändringar kommit till stånd.

Häggviksskolan

Arbetsgivaren ansåg att det inför läsåret 2008/2009 fanns ett behov av att öka andelen schemalagd tid inom ramen för den totala reglerade arbetstiden jämfört med föregående läsår.

M.Ho. började som rektor i mars 2008. Han hade liksom alla andra rektorer bråttom att få verksamhetsplaneringen på plats, eftersom den skulle vara klar före sommarferierna i mitten av juni. Hans uppdrag var detsamma som andra rektorers, nämligen att hantera budget, personalfrågor m.m. Det var känt att ekonomin var i obalans. M.Ho. gjorde därför en total genomgång av verksamheten, kostnaderna och elevunderlaget. Detta gjordes i dialog med personalen på arbetsplatsträffar och genom samverkan med de fackliga organisationerna. Det rådde enighet om att planeringsprocessen måste gå fort så att den kunde bli klar före ferierna.

En avslutande samverkansförhandling hölls den 16 maj 2008. Planeringen innebar besparingar på många områden, varvid omplaceringar av vissa lärare till andra skolor kunde bli aktuella. Lokala fackliga företrädare bad att få lämna in en reservation mot förslaget som skulle ges in i efterhand. Det var arbetsmiljö- och arbetsbelastningsaspekten som lyftes fram från fackligt håll. När reservationen kommit in avslutades samverkansförhandlingen. Förslaget färdigställdes och skickades ut den 11 juni. Grundplaneringen för det tidigare läsåret hade inneburit en undervisningsskyldighet om 624 timmar i genomsnitt. Genomsnittet ändrades för läsåret 2008/2009 till 697 timmar.

Sammanfattningsvis rymdes grundplaneringen och den schemalagda tiden vid Häggviksskolan inom den i HÖK 07 reglerade arbetstiden.

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att de äldre avtalsbestämmelserna med begränsning av undervisningstiden av något skäl alltså var tillämpliga vid den aktuella tidpunkten är kommunens inställning i andra hand att förläggningen av arbetstiden vid Häggviksskolan varit korrekt även med tillämpning av dessa regler. Årsundervisningstiden skulle enligt dessa regler räknas i nettotid. Varje fullgjord timme räknas. Alla timmar har dock inte samma värde. Samlingar, tillsyn, skrivningar o.d. inräknas inte alls. Bestämmelsen syftar på den genomsnittliga tiden. En lärares undervisningstid kan öka om undervisningstiden för någon eller några andra minskar i motsvarande omfattning. En arbetstagare är skyldig att fullgöra högst 72 timmar undervisning utöver den för arbetstagaren fastställda undervisningstiden. Lektioner med ringa för- och efterarbete avräknas med hälften. Undervisningstid kan också flyttas mellan två verksamhetsår. Det är alltså fråga om en komplex reglering där varje timme som ska räknas ska ha fullgjorts och bockats av.

Sammanfattning av grunden för kommunens inställning

Den tjänstefördelning som rektorn vid Häggviksskolan beslutade om innefattade inte något brott mot HÖK 07. Kommunen hade rätt att utöka undervisningstiden inom ramen för den reglerade arbetstid som anges i avtalet. Mot bakgrund av de aktuella bestämmelsernas ordalydelse och tillkomsthistoria, hur parterna informerat om dem och agerat, samt hur lärarförbunden framställt yrkanden i avtalsförhandlingarna år 2007 och år 2010 finns det inte stöd för lärarförbundens tolkning av det centrala avtalets arbetstidsbestämmelser.

För den händelse att Arbetsdomstolen skulle finna att det finns ett äldre system av avtalsbestämmelser som lever kvar i HÖK 07 görs det i andra hand gällande att kommunen har agerat korrekt även med tillämpning av dessa.

Läraryrket

Det är riktigt att lärarförbunden vid avtalsrörelsen inför tillkomsten av HÖK 05 framställde yrkanden avseende lärarnas arbetstid. Dessa yrkanden kan inte ses som ett belägg för att lärarförbunden hade en annan uppfattning om den då gällande arbetstidsregleringen än den som förbunden framför i de nu aktuella tvisterna. Kraven hade en tydlig inriktning på ett ökat individuellt skydd mot för hög arbetsbelastning. Lärarförbunden fick gehör för vissa delar av detta i och med den dialogmodell som infördes.

Det individuella skyddet stod i fokus också i 2007 års avtalsrörelse. Detta berodde inte minst på att det under åren hade tillkommit ett stort antal arbetsuppgifter för lärarna. Yrkandena syftade till begränsning av undervisningstiden på individuell nivå. De tog inte enbart sikte på arbetsgivare som tillämpade den äldre modellen, eftersom det i dessa fall redan gällde att arbetsgivaren inte fick generellt minska eller öka mängden traditionell undervisning. Det av yrkandena som avsåg det äldre systemet gällde kravet på lokalt kollektivavtal i fall då

arbetsgivaren skulle tillämpa den äldre modellen. Det dokument som kallas bilaga N var inte något yrkande utan ett arbetsmaterial och en idéskiss. När dokumentet överlämnades till Sveriges kommuner och landsting var läget sådant att luften hade gått ur förhandlingarna. Avsikten var att väcka förhandlingarna till liv igen genom dokumentet, som alltså var tänkt som ett diskussionsunderlag. Det föreslogs bl.a. en bestämmelse om ett individuellt tak, dvs. inte enbart ett sådant skydd mot ett förhöjt genomsnittligt mått av traditionell undervisning som enligt lärarförbundens uppfattning redan gällde genom hänvisningen i det centrala avtalet till 1999 års cirkulär.

Det är riktigt att parterna år 2007 enades om att inför nästa avtalsrörelse arbeta med arbetstidsfrågan i en partsgemensam arbetsgrupp under ledning av Per Unckel. Hans personliga iakttagelser redovisades på parternas begäran den 21 augusti 2009. Enligt redogörelsen hade kommunerna enligt lärarförbundens uppfattning tagit arbetstid i anspråk för tillkommande arbetsuppgifter. Vidare angavs att lärarförbunden önskade en reglering som skyddade den centrala arbetsuppgiften – undervisningen – och motverkade en alltför hög arbetsbelastning.

Det kan nämnas att Sveriges Kommuner och Landsting i avtalsrörelsen år 2010 yrkade en ändring i bilaga M innebärande att den reglerade arbetstiden skulle ändras från 1 360 timmar till högst 1 552 timmar, där tiden för undervisning skulle kunna variera. Detta utvisar att man på arbetsgivarsidan inte har haft uppfattningen att kommunerna har kunnat fritt förfoga över arbetstiden.

Domskäl

Den fråga som Arbetsdomstolen har att ta ställning till gäller innebörden av de i målen tillämpliga bestämmelserna i HÖK 07 om särskilda arbetstider för lärare. Bestämmelserna innebär i korthet följande. Den genomsnittliga årsarbetstiden för lärarkollektivet är, exklusive semester, 1 767 timmar per arbetstagare. Av denna årsarbetstid uppgår den av arbetsgivaren reglerade arbetstiden till 1 360 timmar per verksamhetsår för heltidsanställd arbetstagare. Resterande del av årsarbetstiden är s.k. förtroendetid. Utöver den nu angivna regleringen innehåller avtalet såvitt är av intresse i tvisten en protokollsanteckning, till vilken domstolen återkommer i ett senare avsnitt av domskälen.

Bakgrunden till tvisten i målen är att Sollentuna kommun vid Häggviksskolan för läsåret 2008/2009, jämfört med föregående läsår, höjde den genomsnittliga undervisningstiden från 624 till 697 timmar. Det är ostridigt att höjningen gjordes ensidigt, dvs. utan att kommunen vare sig tecknat lokalt kollektivavtal i arbetstidsfrågan eller träffat överenskommelse med varje enskild lärare.

Den fråga Arbetsdomstolen ska avgöra inom ramen för mellandomsprövningen är om kommunens förläggning av undervisningstid – med utgångspunkt i att den reglerade arbetstiden inte har överskridits – inneburet att kommunen brutit mot HÖK 07. Arbetstagarparternas uppfattning är att de tillämpliga bestämmelserna inte har gett kommunen rätt att höja undervisningstiden, medan kommunen har menat att bestämmelserna inte innehåller någon formell begränsning inom ramen för den reglerade delen av lärarnas årsarbetstid.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på begäran av lärarförbunden hållits vittnesförhör med f.d. förhandlingschefen vid Lärarnas Riksförbund T.H., f.d. förste ombudsmannen och kanslichefen vid Lärarförbundet L-E.K., f.d. förhandlingschefen vid Lärarnas Riksförbund S.K., ombudsmannen vid Lärarnas Riksförbund A.I., medlemmen i Lärarnas Riksförbund O.E., f.d. förhandlingschefen vid Lärarförbundet G.R., f.d. ombudsmannen vid Lärarförbundet K.S., kanslichefen vid Lärarnas Riksförbund L.Hb., förste ombudsmannen och kanslichefen vid Lärarförbundet S.H., förhandlingschefen vid Lärarförbundet M.Å., ombudsmannen vid Lärarförbundet O.C., ordföranden vid Lärarförbundets lokalavdelning i Sollentuna C.W. samt lärarna A-M.E. och A-S.T. På kommunens begäran har hållits vittnesförhör med rektorn L.Hs., f.d. ordföranden för förhandlingsdelegationen från Svenska Kommunförbundet/Sveriges Kommuner och Landsting Å.H., f.d. sektionschefen vid Svenska Kommunförbundet L.F., f.d. sektionschefen och förhandlaren vid Svenska Kommunförbundet B-P.L., förhandlaren vid Sveriges Kommuner och Landsting L.Kä., f.d. förhandlingschefen vid Lärarförbundet O.J., f.d. avdelningschefen vid Sveriges Kommuner och Landsting M.G., förhandlaren vid Sveriges Kommuner och Landsting M.Hö., f.d. förhandlaren vid Sveriges Kommuner och Landsting K.J., förhandlaren vid Sveriges Kommuner och Landsting H.St., rektorn M.Ho. och f.d. personalchefen vid Sollentuna kommun A.C. Slutligen har på såväl lärarförbundens som kommunens begäran hållits vittnesförhör med f.d. förhandlaren vid Sveriges Kommuner och Landsting H.Sö. Parterna har vidare åberopat skriftlig bevisning.

Kort om den allmänna utvecklingen inom skolan under åren 1991 – 2000

Efter skolans s.k. kommunalisering i början av 1990-talet inleddes på det centrala planet ett arbete med att förändra verksamheten i skolan och finna nya arbetsformer. På arbetsgivarsidan fanns ett önskemål om att komma bort från den hävdvunna regleringen av lärarnas arbetstid. Denna reglering innebar bl.a. att det för varje lärartjänst fanns en fastställd undervisningstid uttryckt i veckotimmar. Ordningen med fastställd undervisningsskyldighet sågs på arbetsgivarsidan som ett hinder mot nya, friare former för undervisning och bättre anpassning till de lokala förhållandena. Tanken var att man skulle avreglera verksamheten och ge de lokala parterna större möjligheter att själva bestämma hur den skulle genomföras.

Av utredningen framgår att det rådde samsyn mellan de centrala avtalsparterna om utvecklingen av skolans verksamhet. Av betydelse i sammanhanget är att avregleringen av lärarnas undervisningsskyldighet kunde förenas med genomsnittligt sett klart större löneökningar än vad som gällde för andra jämförbara grupper i samhället. Det kom under de följande åren att ingås två på varandra följande femårsavtal, nämligen dels ÖLA 2000, som gällde under åren 1996 – 2000, dels ÖLA 00, som gällde under åren 2000 – 2005. De centrala parternas samsyn om behovet av förändrade arbetsformer inom skolan synes dock inte ha trängt igenom bland kommunerna i den utsträckning som hade förväntats. I många kommuner synes, liksom vid Häggviksskolan i Sollentuna, lärarens arbetsskyl-

dighet även fortsättningsvis ha uttryckts med utgångspunkt i antalet undervisningstimmar.

Arbetsdomstolen ska i det följande först kortfattat beskriva avtalsutvecklingen och därefter gå närmare in på parternas ståndpunkter i tvisten.

Avtalsutvecklingen: 1996 och 2000 års avtal m.m.

Vid tillkomsten år 1996 av ÖLA 2000 tillskapades de tidigare beskrivna bestämmelser om årsarbetstid, reglerad arbetstid och förtroendetid som återfinns i det i målen aktuella avtalet HÖK 07. I ÖLA 2000 infördes också övergångsbestämmelser som innebar bl.a. att årsundervisningsskyldigheten för grundskollärare begränsades till 624 timmar avseende undervisning i årskurs 1–6 och till 576 timmar avseende undervisning i årskurs 7–9. Dessa övergångsbestämmelser hade giltighet t.o.m. utgången av december 1999, vilket innebar att de upphörde att gälla före utgången i mars 2000 av giltighetstiden för ÖLA 2000. I samband med avtalets tillkomst år 1996 utarbetade avtalsparterna skriften *En satsning till två tusen*, i vilken beskrevs den inriktning på nya arbetsformer i skolan som avsågs. I skriften anges bl.a. att avsikten med avtalet inte varit att öka eller minska lärarens tid för traditionell undervisning utan att ge lärare och skolledare ökade möjligheter att skapa en flexibel arbetsorganisation som främjar elevernas lärande.

I samband med att övergångsbestämmelserna skulle upphöra att gälla uppkom under hösten 1999 en diskussion på det centrala planet med anledning av oro för att kommunerna skulle utnyttja upphörandet av den övergångsvis gällande formella begränsningen i undervisningsskyldigheten till att utöka lärarnas undervisningsskyldighet. I samband härmed tillkom kommunförbundets cirkulär 1999:152, i vilket anges bl.a. att det inte handlar om att öka eller minska en enskild lärarens tid för traditionell undervisning utan om att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt.

I samband med utgången i mars 2000 av giltighetstiden för ÖLA 2000 vidtog förhandlingarna inför avtalet ÖLA 00. Förhandlingarna blev långvariga, och avtalet tillkom först efter medling. I förhandlingarna yrkade lärarförbunden att det i avtalet skulle införas en bestämmelse av samma innebörd som den i det föregående återgivna meningens i 1999 års cirkulär. Arbetsgiversidan motsatte sig detta. Lösningen, som föreslogs av medlarna, blev att avtalet tillfördes den protokollsanteckning, numera i bilaga 4, som har återgivits i inledningen till denna dom och som bl.a. innehåller att parterna pekar på vikten av att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt samt hänvisar till bl.a. 1999 års cirkulär.

Närmare om parternas ståndpunkter i tvisten

Läraryrket förbundens ståndpunkt kan sammanfattas enligt följande. Den gemensamma partsavsikten med de nya arbetstidsreglerna var att systemet med att fördela undervisningstid i enlighet med vissa mått skulle överges till förmån för nya arbetsformer samt att de lokala parterna skulle ta ansvar för frågan tillsammans med övriga organisationsfrågor. Parterna var överens om att mängden traditionell undervisningstid inte fick öka i fall då parterna lokalt inte utvecklade organisationsformerna i enlighet med avsikten i det centrala avtalet utan i stället fortsatte att använda undervisningstiden som en utgångspunkt för organiseringen och dimensioneringen av verksamheten. Avtalsregleringen innehöll inledningsvis vad som kan beskrivas som en dold klausul som förbjuder arbetsgivaren att ensidigt höja det kollektiva undervisningsmålet. Detta var den gemensamma avsikten med bestämmelserna redan vid tillkomsten av ÖLA 2000, vilket bestyrks av det av parterna gemensamt utarbetade skriftliga materialet och även av 1999 års cirkulär. Den angivna begränsningen i fråga om lärarnas undervisningsskyldighet bekräftades genom den protokollsanteckning som fördes in i avtalet år 2000 och som innehåller en uttrycklig hänvisning till 1999 års cirkulär med dess formulering om att undervisningstiden inte ska vare sig öka eller minska.

Kommunen har gjort gällande sammanfattningsvis följande. Det finns i avtalet inte någon sådan begränsning av undervisningsskyldigheten som läraryrket förbunden hävdar. Inom ramen för den reglerade arbetstiden kan en arbetsgivare om så anses lämpligt utöka lärarnas undervisningstid. Att det förhåller sig så bestyrks inte bara av de tillämpliga bestämmelsernas klara ordalydelse och tillkomsthistoria utan även bl.a. av att läraryrket förbunden i avtalsförhandlingarna år 2007 och år 2010 framställde yrkanden om att det i avtalet ska införas regler med begränsningar av undervisningsskyldigheten inom ramen för den reglerade arbetstiden.

Innehåller avtalsregleringen en begränsning av lärarnas undervisningsskyldighet inom ramen för den reglerade arbetstiden?

Av utredningen i målen framgår att det hos de centrala parterna sedan länge har funnits en gemensam strävan efter att utveckla verksamheten i skolan, bl.a. genom att skapa en mer flexibel arbetsorganisation med möjlighet att lokalt komma överens om det sätt att organisera arbetet som bäst främjar verksamheten. Så långt är parterna överens, och det är tydligt att denna avsikt funnits hos de centrala parterna även i samband med att de tidigare reglerna om undervisningsskyldighet upphörde att gälla den 31 december 1999. Såsom har konstaterats i det föregående står det emellertid också klart att den utveckling de centrala parterna velat åstadkomma inte kom till stånd i den utsträckning de tänkt sig. Detta framgår uttryckligen av den av läraryrket förbunden åberopade protokollsanteckningen i bilaga 4 till HÖK 07, vilken som nämnts ursprungligen infördes år 2000 genom ÖLA 00. Parterna pekade i protokollsanteckningen på vikten av att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt, innebärande att planeringen av arbetet inte längre ska utgå från reglerna om undervisningstid som fanns i det centrala avtalet före den 1 januari 2000, dvs. då de tidigare nämnda övergångsbestämmelserna upphörde att gälla.

Parterna är emellertid inte överens om vad som ska gälla i en situation då den avsedda verksamhetsutvecklingen inte har ägt rum. Med andra ord är de inte överens om vad som skulle gälla för de arbetsgivare som fortsatt att tillämpa en arbetstidsreglering som består i att skolledaren fördelar ett visst antal undervisningstimmar till lärarna.

Det kan enligt domstolens mening först konstateras att de tillämpliga avtalsbestämmelserna om årsarbetstid, bestående av ett visst mått reglerad arbetstid och ett visst mått s.k. förtroendetid, är helt otvetydiga i det omtvistade hänseendet. Av bestämmelserna kan inte utläsas någon begränsning av arbetsgivarens rätt att inom ramen för den reglerade arbetstiden leda och fördela arbetet på det sätt som arbetsgivaren anser vara lämpligt. En annan sak är att, vilket har uttalats av flera personer som hörts i målen, en arbetsgivare av såväl arbetsmiljö- som allmänna lämplighetskäl givetvis inte kan öka lärarnas undervisningsskyldighet hur mycket som helst inom ramen för den reglerade arbetstiden. Vad saken nu gäller är alltså enbart om det finns en mera formell begränsning av innebörd att undervisningstiden genomsnittligt inte får öka över huvud taget.

Till det anförda kan anmärkas att 1996 års avtal, ÖLA 2000, faktiskt innehöll övergångsvis gällande regler med en formellt angiven begränsning av undervisningsskyldigheten, och det kan synas motsägelsefullt att parterna valde att tidsbegränsa dessa begränsningsregler om de samtidigt menade att arbetsgivarna även fortsättningsvis skulle vara förhindrade att utan lokalt avtal eller motsvarande utöka undervisningstiden.

Frågan är då vilken betydelse som ska tilläggas de av lärarförbunden åberopade formuleringarna i den partsgemensamma skriften *En satsning till två tusen*, vilken tillkom i stort sett samtidigt med 1996 års avtal. I skriften anges bl.a. att avsikten med avtalet inte varit att öka eller minska lärares tid för traditionell undervisning utan att ge lärare och skolledare ökade möjligheter att skapa en flexibel arbetsorganisation. Enligt Arbetsdomstolens mening ger denna och andra formuleringar i skriften intrycket att parterna har velat beskriva ett nytt sätt att arbeta. Varken denna eller andra delar i skriften som har åberopats i målen ger stöd för en slutsats om att parterna har velat rättsligt begränsa arbetsgivarens möjlighet att leda och fördela arbetet. Ingen av de personer som har hörts inför domstolen och som medverkade vid avtalets tillkomst har uppgett att det fördes en diskussion som kan föranleda en sådan slutsats. Vad som framkommit talar för att parterna hade skilda uppfattningar i frågan utan att detta kom till synes i det skriftliga materialet. Det anförda gäller givetvis med bortseende från det faktum att det år 1996 ingångna avtalet faktiskt innehöll klara regler med begränsningar i fråga om undervisningsskyldigheten som gällde endast övergångsvis. Det kan tyckas att den naturliga lösningen med lärarförbundens ståndpunkt hade varit att man hade tagit in sådana regler i avtalet och inte låtit dem gälla endast under en begränsad tid.

Lärförbunden har vidare pekat på det i december 1999 utfärdade arbetsgivar-cirkuläret, vilket innehåller en mening av liknande innehåll som den nyss diskuterade partsgemensamma skriften. Huvudbudskapet i cirkuläret synes vara att man ville påminna om de förändringar som hade avsetts men som inte i tillräcklig utsträckning hade genomförts av kommunerna. Den av lärarförbunden åbe-

ropade meningen – ”det handlar således inte om att öka eller minska en enskild lärares tid för traditionell undervisning” – kan läst i sitt sammanhang inte sägas ge något klart uttryck för att en arbetsgivare skulle sakna rätt att leda och fördela arbetet inom de ramar som gäller enligt de regler som kan utläsas av avtalet.

Det hittills anförda har gällt innebörden av de särskilda arbetstidsreglerna för lärare utan beaktande av den protokollsanteckning som tillkom år 2000 vid träffandet av ÖLA 00 och som återfinns i bilaga 4 till HÖK 07. Beträffande tillkomsten av protokollsanteckningen har framkommit följande. Lärarförbunden hade i förhandlingarna yrkat att avtalet skulle tillföras regler om begränsning av undervisningsskyldigheten. Det var fråga om att föra in en bestämmelse av ungefär samma innebörd som den i det föregående angivna meningen i 1999 års cirkulär, dvs. att tiden för traditionell undervisning inte skulle vare sig öka eller minska. Från arbetsgivarsidan motsatte man sig detta yrkande. Lösningen efter långvariga förhandlingar och efter medling blev protokollsanteckningen med hänvisning till bl.a. 1999 års cirkulär. Det var medlarna som kom med denna lösning i sitt slutbud till parterna. Någon diskussion om vad protokollsanteckningen närmare innebar fördes inte mellan parterna, men de accepterade medlarnas slutbud och därmed även protokollsanteckningen.

Beträffande protokollsanteckningens avfattning kan konstateras följande. Den största delen av texten går ut på att parterna pekar dels på vikten av att arbetsorganisation och arbetsinnehåll utformas så att lärare inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa, dels på att den förändring som den centralt reglerade undervisningstiden förutsatte inte alltid hade genomförts och att det var av vikt att skapa förutsättningar för att organisera arbetet på ett nytt sätt. Det tilläggs bl.a. att arbetstiden bör fördelas med en jämn utläggning över verksamhetsåret. Det anförda ligger helt i linje med vad som i det föregående har anförts om att parterna hade konstaterat att utvecklingen av skolornas verksamhet inte hade gått på det sätt de hade önskat. Efter dessa formuleringar avslutas protokollsanteckningen med en hänvisning till vissa dokument, däribland 1999 års cirkulär. Det anges att dessa dokument ”med fördel” kan användas som ett stöd för det förändringsarbete som avsågs.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan protokollsanteckningens lydelse, med dess vaga hänvisning till 1999 års cirkulär, inte i sig anses ge uttryck för någon begränsning i arbetsgivarnas arbetsledningsrätt inom ramen för den reglerade arbetstiden. Med tanke på avsikten med det yrkande från lärarförbundens sida under avtalsförhandlingarna som ledde fram till protokollsanteckningen skulle denna visserligen, om parterna hade fört en diskussion efter sådana linjer, ha kunnat ges innebörden att den innehöll en begränsning för arbetsgivarna. Det är emellertid som framgått ostridigt att det inte fördes någon som helst diskussion om innebörden av den av medlarna föreslagna formuleringen. Under sådana förhållanden kan protokollsanteckningen inte ges någon vidare innebörd i det omtvistade hänseendet än som kan utläsas av dess ordalydelse.

Arbetsdomstolen kommer sammanfattningsvis till slutsatsen att de särskilda arbetstidsreglerna för lärare såvitt nu är i fråga inte har någon annan innebörd än den som klart kan utläsas av avtalstexten, nämligen att arbetsgivarens rätt att

leda och fördela arbetet enligt avtalet inte är begränsad inom ramen för den reglerade arbetstiden.

Arbetsdomstolens sammanfattande ställningstagande

Det anförda innebär att det, under förutsättning att den reglerade arbetstiden inte överskridits, inte har förelegat någon begränsning i HÖK 07 som hindrat kommunen att ensidigt utöka det genomsnittliga antalet undervisningstimmar. Kommunen har alltså i samband med förläggningen av undervisningstid vid Häggviksskolan inte brutit mot kollektivavtalet. Den fråga som har ställts upp som tema för mellandomsprövningen ska följaktligen besvaras nekande.

Domslut

Arbetsdomstolen fastställer att Sollentuna kommun, med utgångspunkt i att den reglerade arbetstiden inte har överskridits, inte har brutit mot HÖK 07 vid förläggningen av undervisningstid.

Ledamöter: Michaël Koch, Lars Johan Eklund, Berndt Molin, Anders Hagman, Håkan Torngren, Bengt G. Nilsson och Bo Almgren. Enhälligt.

Sekreterare: Hanna Svensson